

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta technologická

Institut řízení procesů a aplikované informatiky

PREVENCE V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI

Bakalářská práce

Akademický rok: 2004/2005

Martin Kolář

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta technologická

Institut řízení procesů a aplikované informatiky

Akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Martin Kolář

Studijní program: B 3902 Inženýrská informatika

Studijní obor: Bezpečnostní technologie, systémy a management

Téma práce: Prevence v průmyslu komerční bezpečnosti

Zásady pro vypracování:

1. Práci zpracujte jako analytický výstup pro použití podniku komerční bezpečnosti.
2. Zhodnoťte současný stav a podíl podniků komerční bezpečnosti.
3. Navrhněte zlepšení a zefektivnění činnosti podniku komerční bezpečnosti v této oblasti.

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Vladimír Laucký

Institut řízení procesů a aplikované informatiky

Datum zadání bakalářské práce: 21. února 2005

Termín odevzdání bakalářské práce: 6. června 2005

V úvodu této bakalářské práce bych chtěl poděkovat vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Vladimíru Lauckému za odborné rady, vedení a podnětné připomínky, které mi poskytl k problematice související s tématem této bakalářské práce.

Souhlasím s tím, že s výsledky mé práce může být naloženo podle uvážení vedoucího bakalářské práce, ředitele ústavu a institutu. V případě publikace budu uveden jako spoluautor.

Prohlašuji, že jsem na celé bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.

Ve Zlíně 1. června 2005

.....

Martin Kolář

1. Úvod	5
---------------	---

TEORETICKÁ ČÁST

2. Charakteristika základních pojmů.....	7
2.1 Prevence kriminality.....	7
2.2 Pojmy spojené s průmyslem komerční bezpečnosti.....	9
2.3 Kriminalita a viktimizace.....	11
2.4 Pachatelé.....	15

ANALYTICKÁ ČÁST

3. Problematika bezpečnosti a prevence kriminality.....	16
3.1 Situace v České republice.....	16
3.2 Bezpečnost občana, podniku, organizace či instituce.....	18
4. Postavení, místa a úloha PČR, OP a SBS.....	19
4.1 Bezpečnostní institucionální systém.....	21
4.2 Postavení Policie ČR v systému bezpečnosti a prevence.....	22
4.3 Postavení Obecní policie v systému bezpečnosti a prevence.....	25
4.4 Postavení SBS v systému bezpečnosti a prevence i dalších protispolečenských jevu a procesů.....	27
4.4.1 Základní vymezení dosavadních práv SBS.....	29
4.4.2 Systém ochrany bezpečnosti občana, podniku, organizace a instituce.....	31
5. Bezpečnostní rizika pramenící ze stavu kriminality.....	32
5.1 Analýza příčin a podmínek bezpečnostních rizik.....	33
6. Prevence jako východisko a základ bezpečnosti.....	37
6.1 SBS jako významný subsystém situační a sociální prevence.....	38

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

7. Prevence v PKB.....	44
7.1 Formy činnosti v průmyslu komerční bezpečnosti.....	44
7.2 Základy preventivní činnosti při ochraně majetku a osob.....	46
8. Zásady preventivní činnosti.....	48
8.1 Zásady preventivní činnosti pro občanskou veřejnost	49
8.2 Zásady preventivní činnosti pro podnikatele.....	49
9. Závěrečná doporučení.....	50
 Souhrn.....	 51
Summary.....	51
Přehled použité literatury	52

1. Úvod

Preventivní činnost při ochraně majetku a osob řadíme k nejdůležitější činnosti v průmyslu komerční bezpečnosti respektive v celé bezpečnostní komunitě.

Prevence v oblasti průmyslu komerční bezpečnosti (PKB) zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené soukromoprávními subjekty SBS i veřejnoprávními směřující k předcházení páčání kriminality a snižování obav z ní.

Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů.

Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejích následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.

Preventivní politika představuje ofenzivní strategii, jež spoléhá především na nerepresivní prostředky. Zabývá se eliminací sociálně patologických jevů a snižováním motivů a příležitostí k páčání trestných činů, ale i úkonů nezbytných pro plnění funkcí v PKB, požární prevencí, počítačovou prevencí, jakož i prevencí týkající se BOZP a další škály oblastí v PKB.

Okruh subjektů preventivní politiky zahrnuje mimo SBS - podnikatelské subjekty, nerepresivní orgány veřejné správy, zájmová sdružení občanů, církve a v neposlední řadě i orgány činné v trestním řízení a jednotlivé občany.

TEORETICKÁ ČÁST

2. Charakteristika základních pojmů

2.1 Prevence kriminality

PREVENCE KRIMINALITY - PRIMÁRNÍ

- je necíleně orientována na celou společnost, její instituce a občany; spočívá převážně v optimalizaci životních podmínek, zvláště sociálních, ale i materiálních, v péči o náležité fungování všech pro-sociálních aktivit, které vedou k vhodné socializaci jedinců a pozitivnímu rozvoji společnosti,
- primární prevence zahrnuje především výchovné, vzdělávací, volno-časové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití),
- těžiště primární prevence spočívá v rodinách, ve školách a v lokálních společenstvích.

PREVENCE KRIMINALITY - SEKUNDÁRNÍ

- je cíleně orientována na jedince a skupiny kriminálně rizikové, ať již jako potenciální pachatele, či oběti,
- zaměřuje se též na ochranu materiálních hodnot, které jsou častěji objektem zájmu delikventů,
- sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.

PREVENCE KRIMINALITY – TERCIÁLNÍ

- terciární prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění vč. rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení ...),
- jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Sekundární a terciární prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

PREVENCE KRIMINALITY - SITUAČNÍ

- je orientována na modifikaci "kriminogenních situací", na odstraňování příležitostí k páčání kriminality a na zvyšování schopnosti sebeobrany obyvatel vůči trestné činnosti. Usiluje rovněž o zvýšení rizika odhalení pachatelů,
- opatření situační prevence mají převážně charakter technický, organizační a administrativní (např. zvýšení viditelnosti určitého prostředí, zdokonalení hlídkové a pořádkové služby policie, různé propagační kampaně apod.),
- těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie ČR.

PREVENCE KRIMINALITY - SOCIÁLNÍ

- je zaměřena na modifikaci chování (potenciálního) pachatele trestné činnosti,
- svými zásahy se snaží humanizovat ty oblasti společenského života, ve kterém probíhají procesy socializace a sociální integrace jedince (rodina, škola, profesní příprava, sféra volného času apod.),
- odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Za realizaci programů prevence kriminality nesou odpovědnost obecní zastupitelstva.

Nemalou měrou zasahují do těchto oblastí i SBS, zejména v pocitu „osobního bezpečí“ při poskytování služeb v rámci ochrany osob a majetku, poradenskou činností či již aktivně při zajišťování a plnění požadavků s OMO spojených.

Při poskytování služeb spojených se SBS v rámci prevence, by se mělo vycházet, přihlížet k výsledkům analýz v lokalitách, kde se preventivní analýzy provádí v úrovních situační prevence, jejíž cílem je omezení kriminogenních situací a zvýšení pravděpodobnosti odhalení pachatele.

Situační prevence je zaměřena na jednotlivé druhy trestných činů. Její účinnost se projevuje zvláště u majetkové trestné činnosti a tzv. pouliční kriminality. Situační prevence je záležitostí všech občanů, podnikatelských subjektů i státních orgánů.

To je také důvod, proč v rámci Strategie prevence kriminality do roku 2000 byly stanoveny jako priority:

- prevence krádeží motorových vozidel a věcí z nich,
- prevence pouliční kriminality, zejména krádeží prostých,
- prevence na úseku krádeží vloupáním do bytů,
- prevence na úseku krádeží vloupáním do rekreačních objektů. [9]

2.2 Pojmy spojené s PKB

BEZPEČNOSTÍ AGENTURA

- firma zabývající se preventivní ochranou majetku, osob a informací, konkrétně střežením objektů, převozem peněz a cenností, pátrající a detektivní činností, ochranou osob,
- pracuje na smluvním základě v souladu se zákonnými normami

BEZPEČNOSTNÍ SLUŽBA SOUKROMÁ

- služba specifikovaného charakteru realizovaná na komerčním podkladě v duchu smlouvy mezi bezpečnostní agenturou a zákazníkem, popřípadě jeho vlastní (svépomocná) ochrana majetku a osob realizovaná vlastními zaměstnanci.

Zahrnuje:

- hlídací služby, tj. ochranu objektů a jeho zařízení, ochranu osob pracujících v objektu, ochranu dodržování provozního režimu v daném objektu,
- detektivní služby – pátrající služby,
- technické služby k ochraně majetku a osob,
- vlastní ochrany prováděné za podmínek stanovených zákonem.

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ POLITIKA

- souhrn organizačních a řídicích opatření, norem, standardů a pravidel. Jejich východiskem je ohodnocení informací jako jednoho z aktiv organizace, zhodnocení jejich ohrožení, stanovení rizik a návrh jejich ochrany v rámci technických, technologických, organizačních, personálních a dalších opatření jako nedílné součásti systému řízení organizace a koncepce jejího rozvoje, p
- předmětem nebo objektem ochrany je tedy informace a informační systém.

BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA ORGANIZACE

- souhrn odpovědí vrcholového vedení organizace především na tři základní otázky:
- co má organizace v oblasti bezpečnosti činit a z jakého důvodu,
- jakých cílů v oblasti bezpečnosti chce dosáhnout,
- jak bude řídit jednotlivé podnikové činnosti a jaká provede opatření, aby stanovených cílů bylo dosaženo.

Bezpečnostní politiku lze současně chápat i jako nepřetržitý proces, jehož obsahem je trvalé definování bezpečnostních zásad, opatření a potřeb organizace při naplňování celkové politiky organizace.

DETEKTIVNÍ SLUŽBA SOUKROMÁ

- specializovaná činnost spočívající v systému specifických opatření převážně neveřejného a konspirativního charakteru realizovaného soukromými detektivními agenturami k uspokojení oprávněných bezpečnostních zájmů a potřeb občanů, firem a organizací na základě smluvního vztahu a na komerčním základě.

Zahrnuje :

- pátrání po osobách, majetku, rušiteli práva,
- ochranu majetku,
- zjišťování skutečností, které mohou sloužit jako důkazní prostředky v řízení před soudem nebo správním orgánem,
- získávání informací týkajících se osobního stavu občanů, jednání fyzických nebo právnických osob nebo jejich majetkových poměrů,
- vyhledávání protiprávních jednání ohrožujících obchodní tajemství. [2]

2.3 Kriminalita a viktimnost

STRACH Z KRIMINALITY

- obavy ze zločinu představují pocíťované riziko "viktimizace",
- strach ze zločinu nepostihuje rovnoměrně celou populaci. Tyto obavy postihují především obyvatele měst, starší lidi a ženy; rostou přitom rychleji než skutečná trestná činnost, neboť reagují na faktory, které s potenciální viktimizací nesouvisejí nebo souvisejí velmi vzdáleně - jedná se zvláště o působení masmédií,

- obavy ze zločinnosti se projevují nejrozličnějšími způsoby, z nichž některé se dají považovat za funkční ve smyslu snížení rizika napadení (např. vyhýbání se určitým místům, zvláště v noci, nepouštění cizích lidí do bytu, pořízení bezpečnějších dveří a zámků apod.),
- citlivější lidé však mohou reagovat dysfunkčně: mají různé somatické a psychické potíže. Vysoká míra pocitu ohrožení ale především nestimuluje pozitivní reakci občanů, pokud se týká jejich ochoty podniknout něco konkrétního na svou ochranu,
- naopak - lidé mají tendenci izolovat se od komunity, čímž se výrazně omezují možnosti "sociální prevence".

VIKTIMNOST

- souhrn dispozic člověka stát se obětí trestného činu, záviselých na chování, psychických dispozicích, profesi atd.

KRIMINALITA - LATENTNÍ (SKRYTÁ)

- ta část skutečné kriminality, o níž se orgány ochrany práva nedovědí. Její rozsah bývá předmětem více či méně kvalifikovaných odhadů vytvářených např. na základě speciálních průzkumů latence,
- přínosné jsou zvláště průzkumy viktimizace.

KRIMINALITA - MAJETKOVÁ

- trestně postižitelná jednání, při kterých je napadán majetek v jakékoliv formě vlastnictví; pachatel se majetku zmocní s úmyslem ho trvale nebo přechodně užívat, zpronevěří takový majetek nebo poškodí či učiní určitou věc neupotřebitelnou. Patří sem:

- krádeže (např. prosté, vloupáním, motorových vozidel, uměl. děl),
- podvody všeho druhu,
- poškozování majetku,
- ostatní majetkové delikty.

KRIMINALITA - MRAVNOSTNÍ

- trestně postižitelná jednání, která ve své podstatě narušují různé chráněné společenské zájmy a jejichž mravnostní charakter z těchto zájmů buď vyplývá nebo jejich skutková podstata může být naplněna typickým jednáním sexuálního obsahu. Mravnostní trestné činy neohrožují pouze poškozené osoby, ale i ve svém druhotném účinku narušují interpersonální vztahy, veřejný pořádek a občanské soužití. Patří sem:

- trestné činy proti svobodě rozhodování v pohlavních vztazích (např. znásilnění, obchodování se ženami, některé případy pohlavního zneužívání),
- trestné činy ohrožující zdravý vývoj mládeže (např. většina případů pohlavního zneužívání, ohrožování mravnosti, ohrožování mravní výchovy mládeže),
- trestné činy proti zásadám morálky v pohlavních vztazích (kuplířství).

KRIMINALITA - NÁSILNÁ

- trestně postižitelná jednání, při kterých převážně za použití fyzické síly nebo její hrozby je způsobena nebo bezprostředně hrozí újma na zdraví a životě člověka nebo je omezována svoboda a lidská důstojnost.

Patří sem:

- trestné činy proti životu a zdraví (vražda, vražda novorozeného dítěte, ublížení na zdraví),
- trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti (loupež, vydírání),
- trestné činy proti rodině a mládeži (opuštění dítěte, únos).

KRIMINALITA - PŘESUN

- nechtěné důsledky působení preventivních programů, kdy se trestná činnost z místa preventivních aktivit přesouvá na jiné místo, do jiné doby, mění se objekt útoku apod. Přesun kriminality tak může nabývat různých forem:

- teritoriální přesun spočívající v přemístění kriminality na jiné místo,
- časový přesun, kdy dochází ke změně časových parametrů téhož deliktu na témže místě (např. čas spáchání krádeží se posune z pozdních večerních hodin do časných hodin ranních),
- přesun v taktice, kdy dochází k použití nových prostředků ke spáchání téhož deliktu (např. pokud pachatel místo vyhledávání nezamčených dveří preferuje vstup do objektu rozbitím okna apod.),
- přesun v objektu (target displacement), kdy se mění volba oběti v téže oblasti (např. loupežné přepadávání spíše starších chodců než útoky na zjevně ozbrojené majitele tamních obchodů apod.),
- funkční přesun, který je charakterizován přechodem pachatele na jiný typ deliktu (např. z prosté krádeže na krádež vloupáním, event. z krádeže vloupáním na loupež apod.).

Existuje určitá přímá závislost mezi vzrůstem aktivity SBS a přesunem kriminality. Při plánování preventivních programů a jejich pozdějším vyhodnocování je třeba s tímto faktorem počítat.

Do jisté míry je to známkou dobré práce v oblasti prevence v PKB za činnosti SBS a tudíž větší důvěry a prestiže ze strany veřejnosti, ovšem nese to s sebou i jistá rizika.

KRIMINOGENNÍ SITUACE

- situace, kdy je nejrůznějšími způsoby zvýšena pravděpodobnost spáchání trestného činu,
- vznik a trvání kriminogenní situace jsou závislé na řadě okolností sociálního, osobnostního, prostředového (enviromentálního), situačního aj. charakteru. [7]

2.4 Pachatelé

PACHATELÉ - DĚTI

- osoby ve věku cca 6-7 let do patnácti let, které nemohou být podle zákona subjektem trestného činu, protože nesplňují obligatorní podmínku věku (v době spáchání tr. činu nedovršily patnácti let, viz § 11 tr. zákona).

PACHATELÉ - MLADISTVÍ

- osoby, které dovršily v době páchaní trestného činu patnáctý rok a nepřekročily osmnáctý rok svého věku. Při stíhání mladistvých se užívá zvláštní ustanovení trestního zákona (§ 74 - § 87 trestního zákona), kde oproti pachatelům starším osmnácti let (tj. zletilým) je omezen okruh trestů, které jim lze uložit,
- dále jsou mladiství pachatelé zvýhodněni v trestní odpovědnosti, v obligatorních znacích v ukládání trestu, zároveň i účel trestu má jinou formulaci, přičemž důraz je kladen na jeho výchovnou funkci. [7]

ANALYTICKÁ ČÁST

3. Problematika bezpečnosti a prevence kriminality

3.1 Situace v České republice

Společnost konce dvacátého století je charakterizována velkým nárůstem všech forem kriminality. Proti dopadům a následkům této kriminality není nikdo dostatečně imunní. Zločinné jednání dopadá stejně na fyzické jako na právnické osoby. Převážná většina občanů se vedle obav o svůj život či zdraví obává především vloupání do bytů, rodinných domků a rekreačních objektů. Významné nebezpečí pro občany představují také krádeže aut a věcí v nich se nacházejících či kapesní krádeže. Fyzické i právnické osoby jsou pod tlakem objektivních skutečností nuceny, vedle klasické bezpečnostní ochrany prováděné státem, stále častěji používat ke své bezpečnosti i své vlastní síly, a to podle svých možností.

Pro ty, kterým to jejich ekonomická situace dovoluje, vznikla v průběhu posledního desetiletí na trhu v České republice pestrá a velmi rozsáhlá nabídka bezpečnostních služeb, které jsou poskytovány specializovanými soukromými bezpečnostními organizacemi. Soukromá bezpečnost je komerční službou a není nijak hrazena ani dotována ze státního rozpočtu. Jedná se o službu nadstandardní, o službu nad rámec toho, co zajišťuje stát.

V souvislosti s uvedeným negativním trendem vývoje kriminality to jsou především řadoví občané, kteří ze všech uvedených subjektů tento vývoj pocítují nejvíce negativně. I ochrana života, zdraví a majetku běžných občanů je postupně ponechávána do značné míry na nich samotných. Přesto mezi občany, ale i mezi podnikatelskými subjekty stále ještě přetrvává nesprávná domněnka, že jejich bezpečnost musí komplexně zajišťovat policejní orgány. To je vážný omyl. V demokratických právních státech s občanskou společností a tržní ekonomickou jsou ingerence státu co nejnižší a stát prostřednictvím svých státních orgánů a složek státního mechanismu zajišťuje jen ochranu nejvýznamnějších chráněných zájmů.

V posledním období se i v České republice postupně začíná prosazovat reálný a správný názor, že řešení bezpečnostní problematiky není nenávratnou nákladovou položkou, která pouze zvyšuje už beztak neúměrně vysoké náklady státu, jeho institucí, organizací i občanů,

ale že přínos soukromě bezpečnostní ochrany převažuje nad náklady a je naopak efektivní investicí. Po řadě roků jde bezpochyby o velmi povzbudivý trend. Je výsledkem postupné změny v přístupu občanů, organizací i státu k řadě základních hodnot demokracie a je projevem jejich zbavování se pout k nedemokratické společnosti padesátých až osmdesátých let. Je to výsledek desetileté cesty naší společnosti od euforie k realitě. Cílem je vytvořit prostředí, ve kterém existuje bezpečnostní kultura jako výsledek uvědomělého, dobrovolného a rozumného dodržování základních bezpečnostních zásad pro dosažení lepších výsledků.

Nejdříve se v nových podmínkách devadesátých let zorientovaly soukromé organizace. Často se jednalo o organizace se zahraniční účastí, což bylo pochopitelné, protože přejímání zahraničních zkušeností a modelů se pro ně stalo nezbytnou podmínkou přežití v nových podmínkách hospodářské soutěže. Pro řadu firem je dnes bezpečnostní politika a řešení bezpečnostních otázek součástí jejich celkové firemní strategie. Také samotná Česká republika je pod tlakem vyspělých demokratických zemí, zejména v souvislosti s jejím vstupem do významných mezinárodních organizací a společenství, nucena nalézat nové přístupy k řešení bezpečnostních otázek. Je to důkaz toho, že ani Česká republika, ani její jednotlivé subjekty nejsou osamocenými ostrovy oddělenými od vyspělých západních států a jejich prostředí se nemůže vyvíjet nepoznamenáno prostředím okolním.

Význam bezpečného prostředí dnes chápe i řada občanů, pro něž růst kriminality a z něj plynoucích negativních důsledků se stal jedním ze základních životních problémů. Jejich zkušenosti jsou často výsledkem osobního setkání s různými formami kriminality. V mnoha případech však jejich pocit určité bezmocnosti pramení z neznalosti možností a prostředků, jak se ochraňovat. Hodně občanů, ale i některé organizace nemají ujasněno, co mohou požadovat při zajišťování své bezpečnosti od státu a v čem jsou odkázáni výhradně na svou vlastní iniciativu.

Možnost prostřednictvím bezpečnostní problematiky nahlížet schopnosti organizace a jejího vrcholového managementu k vedení celé společnosti a odhadovat úspěšnost výsledků při naplňování hlavních cílů organizace vyvěrá ze samotného charakteru bezpečnostní problematiky organizace. Bezpečnostní problematiku organizace nelze totiž zužovat jen na jeden konkrétní problém a hledání jeho řešení. Bezpečnost organizace a otázky s ní spojené zasahují do všech činností organizace a jsou v organizaci neustále přítomny, i když se o nich zrovna nehovoří nebo se dokonce vědomě přehlíží. Je zaměřena do všech oblastí

organizace. Počínaje oblastí personální přes organizační a administrativní až po oblast vysoce moderní techniky včetně elektronických informačních systémů. K zajišťování bezpečnosti a k naplňování bezpečností politiky je používáno prostředků a metod z řady oborů a vědních disciplín: psychologie, statistiky, personalistiky, techniky včetně nejmodernější elektronických a výpočetních a informačních systémů a další. Nejinak je tomu i v oblasti bezpečnosti státu a jeho občanů. [4]

3.2 Bezpečnost občana, podniku, organizace či instituce:

Bezpečnost je chápána především jako:

- Stav klidu, za něhož nehrozí žádné nebezpečí.
- Schopnost využívat všechny zdroje k co nejúčinnějšímu eliminování hrozeb a rizik a k jejich předcházení.
- Zabezpečování i způsob uspokojování hodnot a potřeb v rámci daného sociálního systému.
- Spolehlivá ochrana tradičních hodnot, obhajoba a eventuálně i možnost prosazování základních práv a svobod.

V této souvislosti je třeba rozlišovat stupeň nebezpečí sociálněpatologických jevů ohrožujících buď potenciálně, nebo bezprostředně bezpečnost občanů, podniků, organizací či institucí, případně celého státu. Jedná se jednak o absenci nebo poruchy v psychice a morálce jednotlivců či skupin, dále zločinnost jako porušování práv, která nejsou dostatečně právně a legislativně ošetřena, a konečně o kriminalitu jako úmyslné (případně nedbalostní) porušování či nerespektování zákonů apod.

Konečně se nelze nezmínit o úloze státu a občanů při zajišťování bezpečnosti. Nicméně zejména v otázkách bezpečnosti občanů nelze snižovat úlohu státu a přenášet odpovědnost jen na občany.

Lze nesporně preferovat zejména povinnost a nezastupitelnost státu za vytváření mezinárodních, vnitrostátních, tj. zejména právních a legislativních, ale i samosprávných, organizačních i nezbytných ekonomických předpokladů a podmínek pro optimální fungování společnosti a omezování, případně odstraňování rizik ohrožujících bezpečnost občanů, jejich skupin a organizací a státu jako celku.

V tomto smyslu je významná úloha státu zejména v oblasti výchovy a vzdělávání, přípravě, občanů, organizací a institucí na případná rizika přírodní, politická, ekonomická, mezinárodní atp., vytváření a řízení bezpečnostních složek a systémů, kontrolní funkce a podpora občanských a podnikatelských aktivit ve prospěch prevence a profylaxe a konečně i vytváření záchranných systémů. Jinak hrozí vysoká rizika ze živelnosti ve všech oblastech společenské činnosti a následně morální i materiální škody.

4. Postavení, místo a úloha PČR, OP a SBS

Společnost a státy si postupně vytvářejí určité prvky a systémy zajištění bezpečnosti občanů, organizací a institucí a to jak pro zajištění bezpečnosti uvnitř státu, tak i proti vnějším rizikům a hrozbám. Jsou to jednak systémy a orgány zákonodárné, legislativní, správní, ozbrojené sbory, záchranné systémy, organizované nebo dobrovolné občanské aktivity, výchovné i nápravné instituce, ale také komerční, lépe smluvní instituce, subjekty a podniky zajišťující bezpečnost občanů, jednotlivců, organizací, podniků, institucí v různých oblastech.

Součinnost je závislá na systémovém přístupu. Jestliže je tento přístup porušen nebo nerespektován, dochází k častým problémům a nedorozuměním, dokonce i ke konfliktům mezi jednotlivými druhy a prvky bezpečnosti a snižuje se tak celková efektivita jejich práce a systému jako celku.

Systém je chápán v tomto smyslu jako určitý celek spojený společným cílem – tj. bezpečnost. Tento systém je vytvořen z jednotlivých prvků (subsystémů), mezi nimiž jsou nezbytné informační vazby, a to jak řídící, tak také zpětné (kontrolní), a systém je proti poruchám nebo zničení zabezpečení odpovídajícími regulátory (právními, ekonomickými, technickými atp.)

Tři hlavní subsystémy jsou:

- Policie České republiky (PČR),
- Obecní (městská) policie (OP),
- Soukromé (smluvní) bezpečnostní služby (SBS).

Předběžně lze označit PČR jako státní orgán a orgán činný v trestním řízení (tedy represí) podílející se na prevenci. OP pak jsou orgány samosprávy zaměřené převážně na otázky veřejného pořádku a správních činností s významným podílem na prevenci. SBS pak chápeme jako soukromé, smluvní, na komerčním základě provozované subjekty prevence kriminality a zločinnosti, jejichž úkoly a pravomoci vycházejí ze zákonů a smlouvy se zákazníkem.

Fungování celého systému je závislé na zákonnosti, systémovém přístupu, využívání vědeckých poznatků, empirických zkušenostech, potřebné profesionalitě a součinnost a spolupráci s občany.

4.2 Bezpečnostní institucionální systém [4]

BEZPEČNOSTNÍ INSTITUCIONÁLNÍ SYSTÉM

Tajné zpravodajské služby Policie ČR Obecní policie Soukromé bezpečnostní služby

cca 2 000

cca 45 000

cca 6 000

cca 60 000 pracovníků

PŘEVAŽUJÍCÍ OCHRANA ZÁJMŮ

CHRÁNÍ
STÁTNÍ
ZÁJMY

CHRÁNÍ
STÁTNÍ
ZÁJMY

CHRÁNÍ
KOMUNÁLNÍ
ZÁJMY

CHRÁNÍ
SOUKROMÉ
ZÁJMY

PŘEVAŽUJÍCÍ CHARAKTER ČINNOSTI

PREVENTIVNÍ
CHARAKTER

DONUCOVACÍ
CHARAKTER

PREVENTIVNÍ
CHARAKTER

PREVENTIVNÍ
CHARAKTER

4.2 Postavení Police ČR v systému bezpečnosti a prevence

Police České republiky je subsystém státu k zajištění bezpečnosti státu a jeho občanů. Je to prvek a nástroj státní správy k zabezpečení optimálního fungování bezpečnostního systému, optimální realizace přijatých norem a zákonů, ale také orgánů činných v trestním řízení, a konečně významným prvkem prevence kriminality a zločinnosti.

Občan má právo v těchto souvislostech i možnost se na PČR obracet a požadovat na ní činnost či pomoc a na jejich požádání zpětně spolupracovat s policií.

Jaké jsou hlavní úkoly PČR a jak souvisí s otázkami bezpečnosti občanů, podniků organizací a institucí?

- Chrání bezpečnost osob a majetku.

Jde o obecné pojetí bezpečnosti zejména fyzické a individuální, případně skupinové. Vzhledem k reálným kapacitám, prostředkům a nákladům nelze však očekávat absolutní a nepřetržitou ochranu všech subjektů a objektů. Z toho vyplývá i povinnost každého občana, ale také podniku, organizace a instituce ve vlastním zájmu a vlastními prostředky a nástroji si bezpečnost osoby, zdraví, života a majetku chránit a upevňovat.

Je to zejména v oblasti prevence negativních procesů, které by mohly ohrozit bezpečnost občanů i jejich zdraví, života a majetku. V této souvislosti nemohou uvedené subjekty spoléhat jen na policejní ochranu, ale hledat způsoby, cesty a prostředky vlastní nebo využívat bezpečnostních služeb nestátního charakteru.

Konečně zákony ukládají každému občanu povinnost oznámit, zakročit či poskytnout pomoc při ohrožení zdraví, života a majetku. Teprve v případech, kdy není možno nebezpečí odvrátit vlastními silami, je třeba povolat a požádat orgány PČR.

- Spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení, přičemž se stanoví výčet hodnot chráněných v rámci veřejného pořádku.

Podnik, organizace a instituce by se měly obracet na policii a vyžadovat pomoc v případech, kdy narušení veřejného pořádku uvnitř jimi vlastněných či spravovaných objektů nelze zvládnout vlastními (či smluvními) silami nebo v případech, kdy narušení veřejného pořádku v okolí těchto objektů může narušovat fungování nebo bezpečnost podniku, organizace a instituce či ohrožovat zdraví, životy a majetek jejich pracovníků či zákazníků.

- Vede boj proti terorismu.

Jde zejména o vydírání, psychické i fyzické násilí, nedovolené ozbrojování a zneužívání zbraní atp. jednotlivci i skupinami, které ohrožují životy, zdraví, majetek, nezávislost, obchodní podnikatelské či sociální zájmy občanů, podniků, organizací a institucí.

- Odhaluje trestné činy, zjišťuje a zajišťuje pachatele.

Proto je třeba zejména upozornit občany, podniky, organizace i instituce na povinnost poskytnout orgánům PČR informace o chystaných či realizovaných trestných činech a jejich skutečných nebo možných pachatelích a při vlastním odhalování a zajišťování pachatelů poskytnout pomoc. Nelze se rovněž nezmínit také o významné činnosti PČR zaměřené zejména na odhalování a postih i prevenci korupce a závažné hospodářské a finanční kriminality, která může významně pomoci podnikům, organizacím a institucím v jejich činnosti a odvrátit hospodářské i jiné potíže, krachy a jiné katastrofy. To ovšem opět předpokládá vzájemnou spolupráci a součinnost.

- Odhaluje a projednává přestupky, pokud tak stanoví zvláštní zákon.

Jde o řešení vážnějších – vyjmenovaných přestupků a že přestupky vyjmenované – méně nebezpečné, zpravidla řeší správní orgány (obecní policie, obecní úřady atp.). Pokud jde o prevenci všech přestupků, zpravidla tuto povinnost mají občané, podniky, organizace a instituce buď ve své pravomoci, nebo za pomoci smluvních subjektů.

- Vede evidence a statistiky pro plnění svých úkolů.

Tato činnost je nezbytná jednak pro analýzy kriminologické, kriminalistické i sociologické a jiné, ale zejména je významná pro plánování a hodnocení vlastní činnosti z hlediska efektivnosti i účinnosti prevence kriminality a zločinnosti.

K tomu, aby PČR mohla plnit shora uvedené i další úkoly, je vybavena řadou oprávnění, a to:

- Oprávnění požadovat vysvětlení od osob, které mohou přispět k objasnění skutečností souvisejících se zabezpečením úkolů PČR, jak jsou uvedeny v předcházející části. Vysvětlení může odmítnout jen osoba vázaná stáním tajemstvím nebo služebním tajemstvím ledaže by vyla příslušným orgánem této povinnosti zproštěna a případě, že policista ji poučil v jakém případě může vysvětlení odepřít.
- Oprávnění požadovat prokázání totožnosti.
- Oprávnění zajistit osobu, omezit pohybu agresivní osoby, zajištění z důvodů ukončení pobytu nebo vyhoštění.
- Oprávnění odebrat zbraň, oprávnění k prohlídce dopravních prostředků při pronásledování osob či pátrání po osobách, zbraních, střelivu, omamných látkách, odcizených věcech atp.
- Oprávnění zakázat vstup na určená místa.
- Oprávnění vstupu do živnostenských provozoven, do všech prostor určených pro zákazníky.
- Existuje-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví a hrozí-li větší škoda na majetku, oprávnění otevřít byt nebo jiný uzamčený prostor i provést zákroky a neprodleně upozornit uživatele.
- Oprávnění omezující osobní svobody osob: ohrožujících svým jednáním život svůj nebo jiných osob, za účelem zjištění totožnosti v případě stanoveném zákonem, osobám, které mají být předvedeny na žádost příslušného orgánu, osob pokoušejících se o útěk při předvádění.
- Oprávnění při ochraně objektů chráněných PČR: zjišťovat důvody vstupu do chráněného objektu, evidovat stanovené údaje o osobě vstupující do chráněného objektu, provést prohlídku osoby vstupující a věcí vnášených či vynášených z chráněného objektu, zastavit vozidlo vjíždějící nebo vyjíždějící z chráněného

objektu a provádět jeho prohlídku, na dobu pobytu v chráněném objektu odebrat zbraň.

Policista je oprávněn v případě bezprostředně hrozícího nebezpečí ohrožení života, zdraví nebo majetku požádat každého o pomoc a podporu. Kdo byl o tuto pomoc požádán, je povinen ji poskytnout. Nemusí tak učinit, jestliže by tím vystavil vážnému ohrožení sebe nebo osobu příbuznou nebo bránil-li tomu i jiné závažné okolnosti (§ 48 Zákona o PČR).

Policejní útvary jsou při plnění úkolů oprávněny požadovat od státních orgánů, orgánů obcí, právnických a fyzických osob pomoc či podporu, ale také potřebné podklady a informace (§ 47 Zákona o PČR).

Obsahem a formami své činnosti, kromě represe, je také významným subsystémem prevence kriminality, a to jak sociální, individuální, situační, primární, sekundární i terciární. Z celostátního hlediska hlavně ovlivňuje koncepci a program prevence kriminality i dalších protispolečenských jevů a procesů, vytváření i řízení systému, součinnosti a spolupráce s dalšími subjekty prevence, jak na ústřední tak místní úrovni. Na místní úrovni pak má významnou úlohu při vytváření podmínek pro vznik a zdokonalování preventivních aktivit, včetně občanských iniciativ.

4.3 Postavení Obecní policie v systému bezpečnosti a prevence

Dosavadní kapacity PČR jsou vymezeny zejména pro celostátní, maximálně regionální působnost a zajištění bezpečnosti občanů a institucí. Jsou úkoly a povinnosti, které nemůže PČR předávat jiným subjektům. Je třeba zdůraznit, že OP jsou orgány veřejné správy, tedy obcí, k zajišťování bezpečnosti ve vymezeném rozsahu, ale zejména pak prevence kriminality a dalších protispolečenských jevů a procesů. OP tedy řeší zejména místní záležitosti veřejného pořádku v rámci působnosti obce.

OP řídí starosta nebo jím pověřený pracovník. Kontroluje ji ministerstvo vnitra, které také dává obecním strážníkům osvědčení k výkonu služby.

Strážníci OP plní zejména tyto úkoly:

- dohlízejí na dodržování obecně závazných právních norem a předpisů o ochraně veřejného pořádku,
- přispívají k ochraně bezpečnosti osob a majetku,
- dohlízejí na dodržování pravidel občanského soužití, odhalují přestupky v rozsahu stanoveném zákonem,
- ukládají v blokovém řízení pokuty za přestupky,
- upozorňují fyzické a právnické osoby na zjištěné nedostatky a podle konkrétní situace činí opatření k jejich odstranění,
- vybírají pokuty za přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu a stání vozidla na zakázaných místech chodníku.

Při plnění úkolů jsou obecní strážníci vybaveni následujícími oprávněními:

- oprávnění požadovat vysvětlení v souvislosti s přestupky,
- požadovat prokázání totožnosti osob,
- předvést osobu podezřelou z trestného činu nebo přestupku hledanou PČR nebo na žádost obce
- odebrat zbraň při předvádění, po výzvě na veřejném místě v zájmu ochrany veřejného pořádku, při podezření z trestné činnosti a hledané osobě,
- zakázat vstup na určená místa,
- otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor ze stejných důvodů jako PČR a stejnými způsoby
- odejmout věc o marné výzvě k vydání věci,
- zastavovat vozidlo, jehož řidič spáchal přestupek, a postupovat stejně jako příslušník PČR,
- použít technických prostředků k zabránění odjezdu vozidla při porušení předpisů a značek,

- oprávnění vstupu do živnostenských provozoven v provozní době, do prostorů pro zákazníky.

Při plnění úkolů a realizaci oprávnění může strážník OP použít donucovacích prostředků, ale také služebního psa k ochraně bezpečnosti vlastní i ochraně jiné osoby.

Preventivní činnost pak dovádějí jednak jako přirozenou součást své činnosti, ale také se může aktivně podílet a pomáhat vzniku občanských aktivit a iniciativ v oblasti prevence, výchovy, rozvíjení pozitivních zájmových činností v oblasti kultury a sportu, práce s mládeží, pomoc ohroženým občanům, ale také se aktivně podílet na řízení obecních, městských preventivních systémů a orgánů. To nevylučuje možnosti součinnosti a spolupráce OP s místními podniky, organizacemi a institucemi a bezpečnostními službami a záchrannými systémy. Tyto formy součinnosti a spolupráce s vědomím obce (zřizovatele) mohou mít různou podobu. Jednak je to přiměřená výměna informací o bezpečnostních rizicích, nebo dokonce o hrozícím nebezpečí a bezpečnostní situaci v obci vůbec i rozsahu rizik a nebezpečí ohrožujících životy, zdraví a majetek občanů, podniků, organizací a institucí.

4.4 Postavení soukromých (smluvních) bezpečnostních služeb v systému bezpečnosti a prevence i dalších protispolečenských jevů a procesů

Postavení bezpečnostních služeb a složek je vždy odvozeno od charakteru a systému uspořádání společnosti, ekonomického systému, pojetí politiky obecně a bezpečností politiky zvláště. Jejich upevňování závisí zejména na skutečné existenci bezpečnostních rizik a stavu kriminality i dalších sociálně-patologických jevů a procesů a na míře garancí, které je stát schopen poskytnout občanům, podnikům, organizacím a institucím. Z toho je pak odvozováno množství, druhy a počet bezpečnostních subjektů i systém a jednotlivé prvky represe a prevence. Po desetileté zkušenosti z vývoje v ČR je zřejmé, že kromě PČR a OP prokázaly svoji užitečnost i oprávnění existence i potřebné kvality soukromé bezpečnostní služby zřizované pro vlastní potřebu. Poněvadž jejich činnost je prozatím upravena zákony o živnostenském podnikání, občanským zákonem a normami a je hlavně opřena o smlouvy mezi zákazníkem, které sledují především zájmy a potřeby zákazníka na straně jedné a možnosti soukromých bezpečnostních služeb na straně druhé, vznikaly postupně některé problémy zejména právního a legislativního charakteru.

Dosavadní činnost, postavení a úkoly SBS vycházejí jednak z analogie zákonů ČR zajišťujících bezpečnost a prevenci kriminality, ale také ze zahraničních zkušeností a konečně i z předpokládané integrace do EU a legislativních procesů v této souvislosti probíhajících. Dosavadní problémy, potíže i dílčí excesy jsou tedy způsobeny dlouhotrvajícími procesy při tvorbě a přijetí konkrétní právní normy.

Jaký je hlavní obsah činnosti a úkoly SBS?

Nejobecněji lze formulovat úkoly SBS při zajišťování bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí a prevence kriminality i další protispolečenských jevů následovně:

1. Ochrana osob a majetku v soukromí, podniku, organizaci a v instituci.
2. Ochrana osob a majetku na veřejně přístupných místech.
3. Ochrana osob a majetku na jiných místech než veřejně přístupných.
4. Ochrana osob a majetku při přepravě.
5. Ochrana osob a majetku a zabezpečení pořádku při různých společenských akcích.
6. Vnější nebo vnitřní ochrana objektů při provozu i mimo provoz.
7. Vypracování plánů ochrany objektů.
8. Poradenská služba při analýze, prognóze bezpečnostních rizik a vypracování plánů ochrany.
9. Projektování, zavádění a vlastní provádění strážní, ochranné a hlídací služby.
10. Projektování, instalace, provozování a obsluha signalizačních, monitorovacích a zabezpečovacích systémů.
11. Hledání osob.
12. Hledání majetku.
13. Získávání a ochrana informací podle smlouvy se zákazníkem v souvislosti s ochranou osobnosti, majetku, podnikání, s právním a trestním řízením v souladu se zákony.
14. Získání údajů o osobním stavu občana a o činnosti fyzických osob týkajících se občanských a rodinných vztahů.
15. Získávání informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, možností korupce a vydírání.
16. Vyhledávání protiprávního jednání ohrožujícího obchodní tajemství.
17. Poradenství ve vztahu k úkolům 11 až 17.
18. Zřizování a instruktáž vlastní ochrany (např. strážní a informační služby).

19. Fyzická ochrana osob (bodyguard).
20. Vývoj, výroba, prodej, projektování, montáž, údržba, revize a zdokonalování technických a dalších zabezpečovacích systémů.
21. Organizace zvyšování kvalifikace pracovníků SBS podle zaměření a obsahu činnosti.

4.4.1 Základní vymezení dosavadních oprávnění SBS

Je třeba zdůraznit, že každý pracovník SBS má stejná práva a povinnosti jako každý občan ČR, které vyplývají z ústavy a platných zákonů. Tedy má mj. i povinnost zasáhnout nebo zakročit v případě, kdy je ohroženo zdraví, život i majetek nebo když hrozí nebezpečí škody většího rozsahu. Tedy povinností každého pracovníka SBS je předcházet, odvracet, zamezit protiprávnímu chování, zločinnosti a kriminalitě.

Mezi základní a nezadatelná oprávnění pracovníků SBS při výkonu služby pak patří:

- požadovat prokázání totožnosti při vstupu do chráněného objektu způsobem, který je stanoven zákazníkem,
- požadovat vysvětlení, která mohou přispět k objasnění skutečnosti související s výkonem služby,
- zakázat vstup na místa, která určuje smlouva a směrnice pro výkon služby, nebo vyzvat k opuštění tohoto prostoru,
- zajistit osoby, které ohrožují životy nebo majetek a byly přistiženy při činu,
- pronásledovat v rámci chráněného objektu a nejbližším okolí osoby, které spáchaly trestné činy,
- provádět prohlídky dopravních prostředků vyjíždějících nebo vjíždějících do objektů v duchu smlouvy pro výkon směrnic pro výkon služby,
- provádět prohlídky zavazadel (případně prohlídky osob) pracovníků střeženého objektu a případně odebírat nežádoucí, nebezpečné předměty, zcizené věci a zbraně v duchu smlouvy se zákazníkem a směrnic pro výkon služby,
- realizovat v přiměřené míře ochranu a obranu chráněné osoby a k tomu použít prostředků v souladu se zákony a smlouvou se zákazníkem,

- otevřít uzavřený prostor v rámci objektu (a nejbližším okolí), pokud hrozí nebo již vzniklo nebezpečí ohrožení zdraví a života osob nebo zničení majetku,
- při získávání a zpracovávání informací v rámci detektivní činnosti je povinen zachovávat princip mlčenlivosti a bez svolení zákazníka neposkytovat chráněné informace,
- používat stanovených prostředků v souladu se zákony (zejména v nutné obraně a krajní nouzi), v přiměřené míře a souladu s etickými zásadami.

Účinnost a efektivnost všech subjektů zajišťujících nebo přispívajících k zajišťování bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí závisí na systémovém přístupu, tedy i na vztazích a vazbách mezi uvedenými subsystémy a jejich prvky.

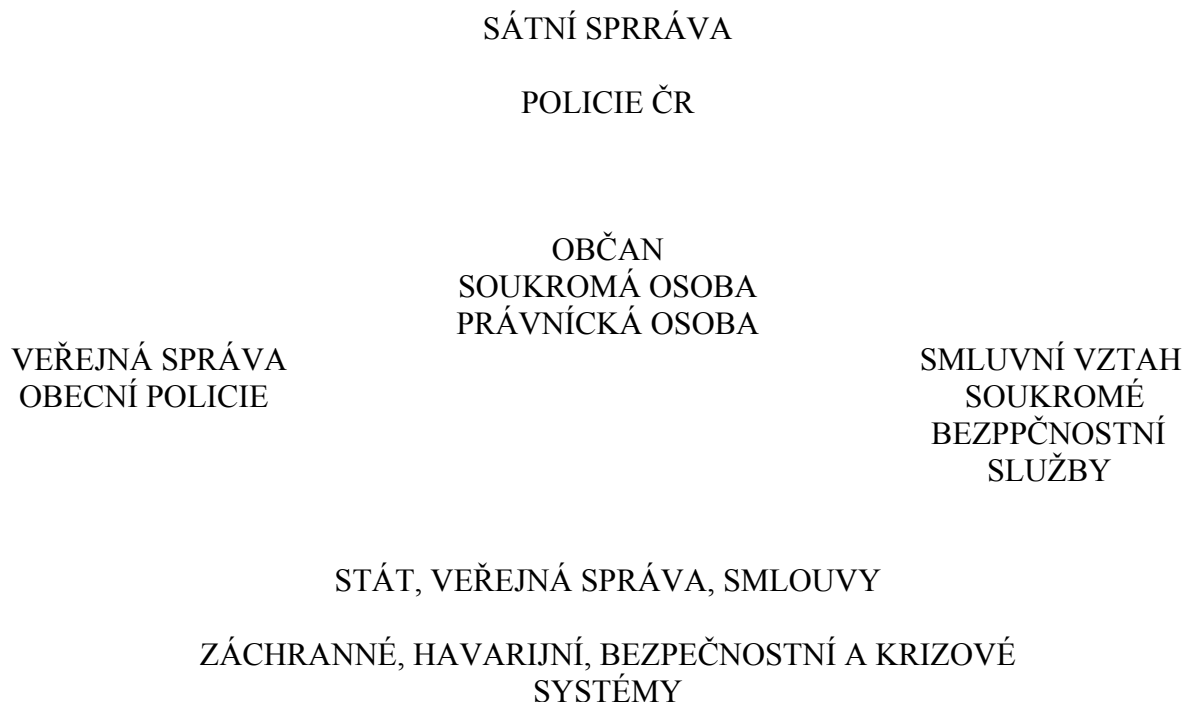
Můžeme hovořit o dvou zákl. pojmech při zajištění ochrany bezpečnosti, a to součinnosti a spolupráci.

Pojmem součinnost rozumíme vztahy stanovené zákony či jinými závaznými normami (smlouvami), které je třeba respektovat a závazně dodržovat.

Pojmem spolupráce rozumíme dobrovolné vazby ve vlastní zájmu celého systému i jeho jednotlivých prvků. [4]

4.4.2 Systém ochrany bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí

Lze vyjádřit následovně: [4]

Proti rizikům ohrožujícím bezpečnost občanů, podniků, organizací a institucí se lze bránit zejména dvěma způsoby:

- prevencí - tedy předcházení
- represí – tedy odstraňování

V každém případě je však třeba zachovat uvedené pořadí. To znamená nejprve přijímat preventivní opatření na základě analýzy možných či skutečných rizik, předpokladu či prognózy jejich možné nebezpečnosti, vývoje a působení příčin jejich vzniku a rozvoje a podmínek pro jejich existenci a působení. Na základě toho stanovit postupy prostředky jak zabránit jejich vzniku, rozvoji a působení.

Teprve tehdy, kdy není možné rizika odvrátit či odstranit preventivní činností, pak použijeme silového řešení, tedy používáme tresty, zastrašení, izolaci, penitenciární opatření apod., a to proti pachatelům, původcům, organizátorům, iniciátorům – nikoliv plošně a hromadně.

Prostředky prevence a represe musíme vždy volit na základě charakteru bezpečnostních rizik či druhu trestné a jiné protispolečenské činnosti. To znamená, že například hospodářskou kriminalitu nebo krádeže a loupeže nemůžeme řešit jen prostředky propagandy, ale zejména ekonomickými a finančními represivními i preventivními opatřeními apod.

5. Bezpečnostní rizika pramenící ze stavu kriminality

Jak vyplývá ze srovnání zjištěných trestných činů (statistiky neuvádějí a ani nemohou uvádět skrytou, neodhalenou čili latentní kriminalitu) v letech 1997 a 1998, PČR evidovala celkem 425 930 trest. činů, tj. o 22 760 více než v roce 1997, to znamená nejvyšší počet od r. 1990.

Zvýšení kriminality bylo podstatně ovlivněno kriminalitou na území hlavního města, které se podílí na celkové kriminalitě 27%, přičemž u majetkové kriminality to činí 54% a u hospodářské 43%. Při zjednodušení by to znamenalo, že každý desátý občan se dopouští trestného činu.

Přitom existují značné problémy při objasňování trestných činů, které provádí PČR. Objasněnost v průměru činí 43,5% ze všech spáchaných trestných činů, zejména pak je nízká u majetkové kriminality a to cca 26%.

Vzrostly počty trestných činů u všech sledovaných druhů kriminality, zejména pak u: mravnostní, majetkové, hospodářské, násilné, přičemž majetková – tj. krádeže prosté apod. – zcela převládá a představuje 73% veškeré kriminality.

Stoupající trend pak mají i následující trestné činy: porušování autorských práv (krádeže a zneužívání informací a duševního vlastnictví – růst o 155%), nedovolená výroba a distribuce psychotropních látek (o 73%), krádeže automobilů a věcí z nich (o 49%), maření úředního rozhodnutí o 20%. Přitom rovněž roste počet trestných činů spáchaných se zbraní.

Podobná situace a trendy se projevují i v oblasti přestupků. Příslušníci pořádkové služby Policie ČR v r. 1998 zjistili 1 131 606 přestupků, tj. o 127 tisíc více než v r. 1997. [4]

5.1 Analýza příčin a podmínek bezpečnostních rizik

(Základ zvyšování bezpečnosti občana, podniku, organizace či instituce)

Chceme-li tedy nežádoucí působení bezpečnostních rizik omezit, ale zejména rizikům a jejich následkům předcházet, musíme provést analýzu (nemusí být vždy vědecká, ale na základě vnímání a logiky) příčin jejich vzniku, podmínek, za kterých působí, a tedy i odhadnout jejich možná další působení v budoucnu, pokud nejsme schopni rizika úplně odstranit.

Příčina je v tomto smyslu chápána jako podnět, který vyvolává určité reakce. Pod pojmem podmínka pak rozumíme situace, prostředí nebo sociální okolí, které buď usnadňuje nebo umožňuje působení příčin a tedy motivů v rozhodování jednotlivců nebo skupin v pozitivním nebo negativním smyslu. Mezi příčinou a podmínkou můžeme vzniknout i zaměnitelný stav, kdy podmínky se mohou stát příčinami chování a jednání.

Jsou-li podmínky nepříznivé pro uspokojování zmíněných základních potřeb (potrava, teplo, odpočinku..) nebo dokonce takové, které znemožňují jejich nezbytnou realizaci, pak člověk volí cesty a prostředky, které mohou přerůst ve zločin nebo kriminalitu. Jde zpravidla o krádeže prosté, loupeže, vloupání, násilí až po ublížení na zdraví nebo i jiné silové aktivity na úkor práv a svobod jiných občanů.

Chceme-li tedy snížit nebezpečí vzniku a působení bezpečnostních rizik, musíme vytvářet nezbytné nebo optimální podmínky pro uspokojování základních materiálních potřeb občanů, spolupracovníků, i podřízených.

Člověk je vybaven psychikou. Jednotlivé prvky lidské psychiky mohou vést ke vzniku bezpečnostních rizik na jedné straně, ale také k předcházení a odstraňování rizik na straně druhé. Jsou to zejména: počítky, vnímání, pozornost, představy, fantazie, paměť, myšlení, řeč, motivy, emoce, city a temperament.

Je však třeba brát v úvahu potřeby sociální, jako např. potřeba akceptování jinými lidmi a společností, potřeba seberealizace, potřeba sociální jistoty, potřeba vyniknout, potřeba ocenění a pochvaly atd. I zde platí, že při neuspokojování zmíněných potřeb často jedinec nebo skupina hledá možnosti uspokojení nemravnými, nezákonnými a často i násilnými prostředky. Přitom je třeba brát v úvahu i skutečnosti, že chování lidí je často motivováno návyky, různými zájmy a ideovými hodnotami a ty nemusím být vždy pozitivní.

Zvláště důležitý je úsek výchovy dětí a mládeže pro zamezování a snižování těchto účinků, kde se postupně zafixovávají pozitivní, ale i negativní stránky zmíněných psychologických prvků a vlastností.

Jakékoliv opomenutí pozitivní výchovy v rodině, škole a společnosti se pak projeví ve zvýšených bezpečnostních rizicích, a to zejména v lhostejnosti ke zločinu, nebo naopak ve zvýšené brutalitě a nebezpečnosti, v neúctě k zákonům i dalším mravním a společenským normám.

V návaznosti na uvedené psychologické příčiny vzniku bezpečnostních rizik pro jednotlivce je třeba se ještě zmínit o příčinách viktimních. Existují totiž lidé, kteří v závislosti na svých psychických potenciálech a typu temperamentu na sebe zločin a různá nebezpečí přitahují či vyvolávají. Sami totiž vytvářejí zejména podmínky, aby se stali obětí zločinu. Jsou to zejména lidé mimořádně důvěřiví a poddajní, lehce manipulovatelní, ale také lhostejní a bezradní, kteří si nedají poradit a nerespektují preventivní doporučení.

Někdy jsou zase naopak přehnaně vyzývaví, dávají na odiv své fyzické a majetkové přednosti a tím vlastně vyvolávají závist a z toho plynoucí konflikty, hádky, rvačky.

Naproti tomu se stávají zpravidla obětí zločinu lidé nepozorní, nesoustředění, spíše vystrašení, málo fyzicky a psychicky připravení na sebeobranu, lidé staří, děti a nemocní.

Mimořádnou úlohu v odstraňování rizik má výchova, vzdělání, právní vědomí, fungování ekonomiky atd.

Analýza příčin a podmínek vzniku zločinnosti a kriminality i dalších negativních protispolečenských jevů, závisí reálnost a efektivnost prevence na odhadu či prognóze možných budoucích rizik, která mohou snižovat či ohrožovat bezpečnost jednotlivců i skupin a konečně samotného podniku, organizace a instituce.

První skupinou jsou prognózy logické, tj. vycházející z použití vazby: příčina – podmínka – následek. Zde vycházíme zpravidla ze životních zkušeností vlastních či jiných lidí, skupin, podniků atp.

Druhou skupinou jsou prognózy deduktivní, kdy odhadujeme a předpokládáme jevy, které jsou podobné u důsledků určitých podobných jevů a procesů, a to jak v sociální sféře, přírodních i technických oblastech a v důsledku působení objektivních zákonitostí.

Další formou jsou pak prognózy vědecké, nichž se v širší míře používá vědeckých metod a disciplín a to exaktních (matematických, technických, přírodních) i společenských.

Zatímco u prognóz logických zpravidla podnik, organizace a instituce vystačí s vlastními silami (odborníky a zkušenými pracovníky), u prognózy deduktivní je často užitečné přizvat odborníky z jiných organizací a resortů včetně zkušených pracovníků bezpečnostních agentur. Vědecké prognózy jsou časově náročné a je třeba je svěřit vědeckým pracovníkům a ústavům. Volba druhu prognózy závisí na složitosti a závažnosti procesů, rozsahu a specifik řešených problémů a činností, které podnik, organizace či instituce realizuje.

Při volbě druhu, ale i rozsahu prognózy je třeba především ujasnit a stanovit, ve které oblasti a které subjekty či objekty budou nejvíce ohroženy.

U podniků, organizací a institucí mohou být zejména ohroženy:

- lidský faktor (personál, management, zákazníci, občané v okolí...)
- hmotné statky (peníze, cennosti, budovy, suroviny...)
- obchodní či veřejná činnost (konkurence, nekalá soutěž, pomluvy...)
- informace a duševní vlastnictví (krádeže, porušování autorských práv, dezinformace, ničení informačních systémů...)
- image podniku, organizace či instituce (vlastní nedůslednost a nízká kvalita činností, neplnění závazků...)

Přitom je třeba vzít v úvahu, že uvedené i další faktory se vzájemně ovlivňují a působí jednotlivě i komplexně. Proto při prognózování jednotlivých ohrožení je třeba vycházet z charakteru podniku, organizace a instituce, jejich priorit, přičemž nelze přehlédnout zejména prolínání lidského faktoru. Proto také při vlastním promýšlení a zavádění jednotlivých preventivních opatření nebo preventivních systémů nejprve vycházíme z „lidského faktoru“.

Účinnost prevence bezpečnostních rizik v podniku, organizaci či instituci je do jisté míry také závislá na celkové úrovni kultury, vzdělání, výchovy, mravnosti a morálky jak vedení, managementu, tak i jejich pracovníků. Stanovení pravidel, podmínek ale i rozumné investice do těchto oblastí se odrazí v celkovém vztahu lidí k podniku, včetně aktivní ochrany jejich image a odvrácení možných rizik.

Prevence opatření proti negativním vlivům působícím na bezpečnost podniku, organizace a instituce z vnějšího společenského prostředí je třeba přijímat často velmi uvážlivě a na základě hlubokého poznání příčin těchto jevů.

Konečně nelze přehlédnout další oblasti prevence související s rozvojem techniky, informatiky apod. [8]

6. Prevence jako východisko a základ bezpečnosti

Z hlediska bezpečnostních rizik a zločinnosti i kriminality je chápána prevence různě a v různě a v různém rozsahu.

Jsou to veškeré aktivity směřující k předcházení vzniku bezpečnostních rizik a páčání trestných a jiných protispolečenských činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení a neutralizací příčin a podmínek jejich vzniku. Patří sem opatření, jejichž cílem a důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminogenních faktorů a kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.

PŘEDEJÍT – ODVRÁTÍT – PŘEKAZIT – ZAMEZIT

Obsah prevence bezpečnostních rizik, zločinnosti a kriminality by bylo možno vyjádřit následovně:

Hovoří se zejména o prevenci primární, která je zaměřena na celou společnost, její instituce a občany, která spočívá převážně v optimalizaci životních podmínek, zvláště sociálních, ale i materiálních, v péči o náležité fungování aktivit, které vedou k pozitivnímu rozvoji společnosti.

Za sekundární je pak považována činnost a pozornost věnována jedincům a skupinám bezpečnostně a kriminálně rizikovým, ať již jako potenciální pachatele či oběti. Zaměřuje se též na ochranu materiálních hodnot, které jsou častěji objektem zájmu delikventů.

Terciární prevence je koncipována jako přímá preventivní činnost zaměřená na předcházení kriminální recidivě. Jedná se o ty jednotlivce nebo skupiny, které již byly trestány. Terciární prevence je považována za specifické odstrašení, zbavení právní způsobilosti a rehabilitace.

6.1 SBS jako významný subsystém situační a sociální prevence

V různých oblastech postupně vznikaly a rozvíjejí se různé formy bezpečnostních služeb a složek. Jednak na komerčním či smluvním základě služby poskytované zákazníkům, jednak vytváření bezpečnostních orgánů a služeb „pro vlastní potřebu“, jako např. bankovní ochranné služby, bezpečnostní služby v obchodních domech či podnicích a provozovnách, bezpečnostní služby pro účely ochrany veřejného pořádku na různých společenských akcích atp.

Již v roce 1993 vláda schválila pojetí systému prevence kriminality v ČR, který předložilo ministerstvo vnitra ČR, v němž byla přisouzena významná úloha bezpečnostním službám, tedy včetně SBS ve všech formách prevence, zejména pak v prevenci sociální a situační.

V postupném procesu realizace „koncepce a programu prevence kriminality“ vznikaly soukromé bezpečnostní agentury a firmy pro fyzickou či technickou ochranu objektů, zařízení, transportu cenin a peněz, detektivní činnost, ochranu osob, konzultační a poradenské služby v oboru prevence, výroby a zavádění monitorovacích a kontrolních systémů technického charakteru, zabezpečovací techniky a ochranu informací atp.

Lze tedy konstatovat, že SBS v současné době jsou připraveny a schopny kvalifikovaně plnit významné úkoly v oblasti prevence.

Přitom se očekává lepší součinnost SBS s Policií ČR v duchu doporučení Rady Evropy č. R/87/ Výboru ministrů členským státům „O organizaci předcházení zločinnosti“, přijatého 19.9. 1987, vládám členských zemí EU, aby: „...povzbuzovaly kladné vztahy mezi policií a hlídacími a bezpečnostními společnostmi, aby v rámci svých činností ty posléze jmenované mohly pomáhat v předcházení zločinnosti“. [4]

Jaké druhy preventivní činnosti i prostředky používané v prevenci se dosud osvědčily a které budou SBS nadále zdokonalovat a prohlubovat? Jde především o fyzickou ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti majetku a osob uvnitř i mimo objekty.

Jde tedy především o prevenci prováděnou osobními (strážnými, hlídkami, pořadateli, doprovodem) k tomu připravenými a řízenými. Z hlediska preventivního zaměření a účinnosti prevence bezpečnostních rizik nebo přímého ohrožení pak jde o několik druhů fyzické ochrany:

1. podle časové působnosti: ochranu vázanou na pracovní dobu, ochranu nepřetržitou ochranu nárazovou nebo jednorázovou,
2. Podle rozsahu výkonu: ochranu vstupu do objektu či prostoru jen oprávněným subjektům, celoplošná ochrana, celkový dohled nad pohybem osob a objektu, prostoru či okolí, doprovodná, přehledová, dozorová atd.,
3. podle způsobu zajištění: jednak z řad vlastních pracovníků, jednak najímaná, smluvní, kombinovaná,
4. podle výstroje, výzbroje: uniformovaná se zvláštním označením, skrytá (detektivní), neozbrojená nebo ozbrojená.

Druhou skupinu preventivních prostředků a činností pak je technická a mechanická ochrana osob a majetku.

Významným prostředkem prevence a eliminace bezpečnostních rizik je pak detektivní činnost (služby). Tato činnost je zejména zaměřena na získávání a využívání informací pro preventivní činnost v souvislosti s ochranou osob, objektů, majetku i duševního vlastnictví, ale také přímo pro fyzickou ochranu osob. Při dodržování platných zákonů a respektování základních práv a svobod občanů může detektivní služba být významným preventivním nástrojem zejména v podnikatelské činnosti a činnosti veřejné, v organizacích a institucích, ale také pro správní či trestní řízení, souvisejícím s řešením rodinných i příbuzenských vztahů, majetkoprávními spory, při pátráních po sobotách a věcech atp. [2]

Detektivní služby SBS uplatňují zejména následující formy preventivní práce:

- detektivní dohled při personální práci, při ochraně před únikem informací, při získávání informací marketingového a konkurenčního charakteru, činnost hotelových detektivů včetně heren, zábavních podniků, činnost detektivů v obchodních domech a bankách atp.,
- detektivní pátrání: po osobách a věcech,

- detektivní prověrky: ověřování pravdivosti informací, domněnek, důkazních prostředků, zjištění pověsti osob, zjištění a prověrka pravdivosti chování, spolehlivosti osob a skupin,
- detektivní rozpracování: získávání, shromažďování a vyhodnocování údajů a informací a důkazních prostředků významných v občanskoprávních vztazích, rodinně právních i obchodně právních vztazích, důkazy pro obhajobu či žalobu atp.,
- detektivní dokumentování: zpracování relativně ucelených a dlouhodobě platných informací a důkazů

Kromě uvedených forem a metod preventivní práce mohou být SBS užitečné již při analýze bezpečnostních rizik pro osoby a majetek, objekty i procesy a projektování preventivních opatření a systémů i procesů podle konkrétní situace a přání zákazníka.

Mohou poskytovat poradenskou službu při zavádění různých bezpečnostních systémů a opatření a k jejich zdokonalování, či reorganizaci v závislosti na nových poznatcích a technice v této oblasti. Těchto služeb lze využívat k přípravě a zdokonalování vlastních prostředků prevence a bezpečnostního zabezpečení. [3]

V nejobecnějším slova smyslu můžeme bezpečnosti služby včetně SBS považovat za nedílnou součást sociální politiky státu. Jde zde zejména o vytváření takových podmínek, aby si občané, podniky, organizace a instituce uvědomili a postupně se aktivně podíleli na kontrole kriminality a dalších negativních společenských jevů a sami si osvojovali návyky k ochraně života a majetku svého svých spoluobčan, ale také například životního prostředí, kultury, morálky atp. i dodržování a respektování zákonů a pravidel. K tomu jim pak mohou SBS aktivně napomáhat svými silami a prostředky. [

Při prevenci sociální – primární mohou po analýze negativních společenských jevů a stavu kriminality ve společnosti seznamovat zákazníky s těmito riziky a nabídnout jim praktickou pomoc při analýze rizika a nebezpečí v podniku, organizaci či instituci, sociální či zájmové skupině v systému organizace, kontroly řízení, a prostoru a čase.

V této souvislosti mohou seznámit potenciálního zákazníka s možnostmi a nástroji, které SBS může nabídnout při odstraňování či eliminaci rizik a nebezpečí a tím získat potřebný

image a ochotu spolupráce ze strany zákazníka i občanů sdružených v podniku, organizaci a instituci atp.

Další etapou činnosti SBS je rozvíjení prevence sociální-sekundární. Tato fáze musí začít společnou analýzou rizikových faktorů (jejich příčin a podmínek), které mohou nebo bezprostředně ohrožují bezpečnost zákazníka, podniku, organizace, instituce, sociálních skupin, majetku atd.

V této souvislosti musí začít kontrola sociálně patologických jevů (včetně úmyslu porušovat pravidla, normy či zákony nebo dokonce pokusů o kriminalitu) a nasazení prostředků jejich regulace, při neustálém sledování vývoje rizikových faktorů a eliminace jejich působení. V návaznosti na tuto činnost pak by měla být věnována pozornost potenciálním narušitelům nebo pachatelům i možným obětem, a to jak lidským, materiálním informačním apod.

Vedení SBS pak musí přesně stanovit počet a charakter sil, které budou v této fázi zapojeny, a připravovat jednak smlouvu se zákazníkem, kde budou stanoveny nejen závazky SBS, ale také zákazníka, podmínky hodnocení, ale i vypovězení smlouvy. V této etapě již také začíná rozmísťování sil a prostředků, seznamování se s „terénem“, a hlavně navazování vztahů s chráněnými či zájmovými osobami a jejich zainteresování do spolupráce a součinnosti.

Po těchto krocích je možno rozvinout i prevenci sociální – terciální, která bude zaměřena zejména na osoby a objekty, kde došlo nebo dochází k rizikovým situacím nebo jejich recidivě. Jde zejména o sledování poruch v sociálním prostředí, které mohou poškozovat zákazníka, životy a majetek dalších občanů či pracovníků, případně přijímání nápravných opatření a další upřesňování smlouvy s cílem zvýšit jeho ochranu anebo zpřesňovat směrnice pro výkon činností SBS.

Rovněž tak je třeba věnovat ze strany SBS pozornost i viktimním typům osob a procesů, které na sebe nebezpeční či kriminalitu přitahují nebo přímo vyvolávají. Jde zejména o zvýšení kontroly jejich chování a jednání, a pozitivní motivaci k sebeobraně.

Hodně při tomto druhu prevence záleží na zavedení a zdokonalování kontrolních systémů, umožňujících identifikaci a sledování pohybu i činnosti osob, které mohou být potenciální nebezpečím pro sebe i ostatní subjekty a objekty. Jedná se například o kontrolu při různých zvláště důležitých informačních, obchodních, finančních, ale také technických procesech atd.

Snad nejrozsáhlejší podíl a množství úkolů mají SBS v prevenci situační – a to jak v analytické prognostické, kontrolní činnosti, ale také v oblastech zavádění různých bezpečnostních systémů i činností v závislosti na konkrétní bezpečnostní situaci, charakteru a množství bezpečnostních rizik a náročnosti jejich eliminace, ale také charakteru a rozsahu chráněného subjektu nebo objektu.

V první fázi – tedy v prevenci situační – primární – dochází na základ analýzy příčin a podmínek negativních jevů anebo dokonce kriminality v potenciálně chráněném objektu hledání a stanování cest a způsobů k odstranění nebo alespoň maximální eliminaci těchto příčin a podmínek a jejich působení. Jinak se podstatně snižuje možnost efektivní ochrany a obrany. Dále je třeba charakterizovat druh a rozsah dosavadních a předpokládaných škod, a to materiálních, finančních, obchodních, přírodních, technických, ale i lidských (morálních, právních), informačních tak, aby mohly být stanoveny síly, prostředky, nástroje postupy při ochraně, ale zejména jaká preventivní opatření budou přijata. Rovněž je třeba stanovit formy kontroly a hodnocení výsledů preventivní práce a jejich jednotlivých druhů. Teprve na základě zmíněných činností a postupů je možno zahájit a provádět požadované činnosti, tj. zpracovat projekt, uzavřít smlouvy s žadatelem i realizátorem ochrany a prevence, zahájit činnost preventivního systému a jeho součástí a stanovit jeho právní podstatu a ochranu.

SBS se v této fázi zpravidla již podílí na analytické, prognostické, expertní, konzultační činnosti a postupném zavádění jednotlivých prvků ochrany, zpracovává podrobnější směrnice na základě zpětnovazebních informací a zahajuje vlastní činnost. V této fázi by rovněž mělo dojít k seznamování uživatelů, personálu, managementu i chráněných osob s tím, že zde bude působit SBS, práv i povinností pracovníků chráněného podniku, organizace a instituce vůči SBS.

V druhé fázi – tedy prevenci situační - sekundární – již probíhá ve smluveném rozsahu a za smluvených podmínek vlastní ochrana a obrana proti bezpečnostním rizikům, působení dosud známých příčin a podmínek spočívajících v lidském faktoru či jiných oblastech. Jde zejména působení kontrolních systémů vstupu, výstupu a pohybu v prostoru chráněném i případně v jeho nejbližším okolí. Dochází k identifikaci oprávněných osob, dopravních prostředků a selekci vstupu a pohybu osob a dopravních prostředků neoprávněných.

Tyto činnosti pak souvisejí a podmiňují i účinnost prevenci situační – terciální, kde jde zejména o sledování podmínek a příčin opakování některých nedostatků, bezpečnostních rizik, ale i kriminálně orientovaných osob a recidivistů. Zde nejde již jen o střežení a kontrolu, ale zejména o novou analýzu, typování nebezpečí a rizik při vnějším styku chráněného objektu či subjektu, detektivní prověrky obchodních a finančních partnerů, marketingových procesů, vydírání, vyhrožování, zneužívání, jejich dokumentaci a pomoci při pátrání, dokazování v trestním řízení atp.

Zejména situační prevenci je třeba vybudovat a upevňovat dobré vztahy spolupráce a součinnosti s Policií ČR, OP a dalšími bezpečnostními, havarijními a záchrannými systémy, a to jak ze strany SBS, tak také ze strany zákazníků a uživatelů bezpečnostní služby, způsob jejich řešení a charakteru způsobu zákroků. [4]

ZÁVĚREČNÁ ČÁST

7. Prevence v průmyslu komerční bezpečnosti

7.1 Formy činnosti v PKB

Formy soukromé bezpečnosti v průmyslu komerční bezpečnosti dělíme z hlediska použitých meto ochrany na:

- Ochranu osob
- Ochranu majetku

Formy ochrany osob a majetku dále dělíme na:

- Fyzickou ochranu
- Technickou ochranu – mechanickou, elektronickou, smíšenou, speciální
- Kombinovanou ochranu

Fyzická ochrana:

1. z časového hlediska - v době pracovní doby, permanentní (nepřetržitá), nárazová
2. podle výkonu – stacionární, dohledová, doprovodná, víceúčelová, přehledově dozorová, revírní
3. dle způsobu zajištění – vlastní pracovníci, smluvní základ, kombinovaná
4. dle výstroje a výzbroje – ozbrojená, neozbrojená, uniformovaná, civilní, skrytá

Technická ochrana:

1. mechanická – obvodová – veškeré klasické a bezpečnostní oplocení, vrcholové zábrany, podhrabové překážky, brány, branky, závory, hřebenové bariéry, zastavovací pásy, průjezdové retardéry, zpomalovací zábrany, turnikety a jiné bezpečnostní propusti.

- plášťová – tvorové výplně, okna a balkónové dveře, mříže, rolety a žaluzie, bezpečnostní skla, bezpečnostní dveře, bezpečnostní a ochranné fólie, uzamykací systémy, cylindrické vložky, přídavné zámky, bariérové závory, dveřní kukátka atp.
 - předmětová – komorové trezory, komerční úschovné objekty, skříňové trezory, trezorové skříně, ohnivzdorné skříně, ocelové a kartotéční skříně, příruční pokladničky atp.
2. elektronická – EZS, EPS, CCTV, ACCESS, biometrické identifikační systémy, satelitní vyhledávání vozidel, elektronická ochrana zboží, ochrana dat a informací, průmyslová havarijní signalizace, zdravotní a nouzová signalizace.
 3. smíšená – ochrana která využívá kombinaci mechanických zábranných systému a elektronickou ochranu jako jednotlivý celek. Patří sem zejména elektronické blokování dveří, závor, turniketů apod. Kombinované elektromechanické (elektromotorické) zámky a zámkové systémy, elektronické otvírače dveří atd. Někdy těmto systémům též říkáme mechatronické (např. cylindrické vložky).
 4. speciální – individuální – užití krajní nouze, nutné obrany a použití obranných a ochranných prostředků při napadení člověkem či zvířetem.
 - chemická a fyzikální ochrana předmětů a dokumentů – plomby, pečete, horká ražba fólií, vodoznak, suchá pečeť (slepotisk), hologram, chemická nástraha, kolek.

Kombinovaná ochrana – je ochranou osob a majetku využívající kombinované prvky mechanické a elektronické ochrany, integrované bezpečnostní systémy (z PCO lze koordinovat EZS, EPS, CCTV, ACCESS, prům. havar. Signalizace a zdravotní a nouzovou signalizaci dle platných norem) [6]

7.2 Základy preventivní činnosti při ochraně majetku a osob

Preventivní činnost při ochraně majetku a osob řadíme k nejdůležitější činnosti v průmyslu komerční bezpečnosti respektive v celé bezpečnostní komunitě.

O významu prevence se přesvědčujeme denně. Preventivní činnost má svůj význam jak při výkonu fyzické ochrany majetku, tak při použití technických prostředků a to ať už mechanických nebo elektronických.

Zásady preventivní činnosti:

- Včasnost
- Rychlost
- Komplexnost
- Odbornost
- Permanentnost
- Součinnost

Včasnost

Aby byla preventivní činnost účinná, je třeba ji organizovat a vykonávat včas. Jakékoliv opatření učiněná ex post jsou nefunkční a nemají již žádný vliv na ochranu majetku a osob. Montovat bezpečnostní zámky pancéřové dveře do již vykradeného bytu je pozdě. Včasnost opatření zde rozhoduje.

Rychlost

Opatření spočívá v tom, že po včasném rozhodnutí o provádění prevence provedeme tato opatření okamžitě. Nejlépe týž den. Jedině tak dosáhneme okamžitého efektu. Zde hraje roli i finanční otázka, neboť na té zpravidla rychlost záleží nejvíce.

Komplexnost

Opatření závisí na nasazení všech dostupných fyzických, psychologických, technických, organizačních, právně bezpečnostních, režimových i dalších opatření najednou, v pravý čas a

na pravém místě. Tím je zvyšována účinnost a efektivnost těchto opatření. Polovičatá nebo nedůsledná opatření zpravidla napáchají více škod než opatření žádná.

Odbornost

Odbornost při preventivně výchovné činnosti znamená nepřipustit v této oblasti jakákoliv opatření vykazující diletantský, neprofesionální přístup k řešení této otázky. Prevenci proto musí organizovat, řídit a vykonávat pouze odborně zdatné osoby, které mají v dané oblasti teoretické a praktické zkušenosti a které prokazují v dané problematice efektivní výsledky.

Osoby musí prokazovat odborné vzdělání a zkušenosti zejména v oblasti:

- o Analytické
- o Psychologicko-analytické
- o Technické
- o Právní
- o Pedagogické
- o Finanční
- o Organizační
- o Řídící

Permanentnost

Preventivní opatření spočívá v nepřetržité preventivně výchovné činnosti na všech úsecích naší činnosti, kde hrozí stále bezpečnostní riziko napadení majetku nebo osob, které máme za úkol chránit.

Permanentnost spočívá v neustálém průběžném vyhodnocování bezpečnostních rizik, provádění analýz, příčin těchto rizik a v průběžném navrhování, upřesňování a realizování preventivně výchovných opatření k předcházení a zamezení těchto rizik.

Součinnost

Prevenci v oblasti ochrany majetku a osob nemůže řešit pouze jedna firma v oblasti komerční bezpečnosti, ale musí to být nepřetržitý systém činnosti celé bezpečností komunity v ČR.

Součinnost mezi komunitou zaručuje účinnost a efektivnost prevence. Půjde zejména o součinnost mezi firmami průmyslu komerční bezpečnosti a:

- Policií ČR,
- Obecní policií,
- Ostatními složkami IZS (integr. záchr. sys.)
- Výrobci bezpečnostních technologií a komponentů bezpečnostní ochrany,
- Veřejností,
- Ostatními místními orgány státní správy. [5]

8. Zásady preventivní činnosti

8.1 Zásady preventivní činnosti pro občanskou veřejnost

1. Pohled na obydlí, dům, vilu, chatu nezakrývat vysokými zdmi a hustými ploty.
2. Počet vstupů do obydlí minimalizovat, rovněž tak počet oken a dalších stavebních otvorů zejména v přízemí (do výše 4 m).
3. Opatřit objekt (dům, byt) bezpečnostními dveřmi se zámkovým systémem, který je odolný proti vyhmatání, rozlomení, odvrtní, prokopnutí, prolomení a vysazení. Odborně zabezpečit i další stavební otvory na plášti objektu, zejména méně viditelné a málo používané (zadní dveře, sklepní okénka, technické světlíky apod.).
4. Mechanické zábranné prostředky doplnit vhodným zařízením elektrické zabezpečovací signalizace.
5. Při provádění zabezpečení objektu se obrátit na odbornou firmu s certifikací, zásadně nespoléhat na vlastní síly a různé „fušery“.
6. Neukládat v domácnosti cenné předměty. Je-li to nezbytné (šperky, peníze, sbírky apod.) pak je zvláště chránit jak mechanicky (trezor, schránka), tak elektronicky. Kromě toho je nutné pořídit si na takové věci dokumentaci (foto, popis).
7. Nepouštět do bytu (domu) neznámé osoby, vydávající se např. za údržbáře, odečítače měřičů apod., bez průkazu jejich totožnosti a příslušnosti k udávané firmě.

8. Vyloučit příznaky dlouhodobé nepřítomnosti, jako je nevybraná schránka, stažené rolety, nezalité květiny, neodklizený sníh.
9. V okolí domu neponechávat nářadí vhodné k vloupání jako jsou sekery, kladiva, pily, žebříky apod.
10. Při krátké nepřítomnosti např. za účelem nákupu neopomenout zavřít okna v přízemí, sklepe a nižších podlažích a uzamknout dveře. [5]

8.2 Zásady preventivní činnosti pro podnikatele

1. Dobře zhodnotit zda chcete pracovat v bezpečí, aby se zařízení, zboží, zásoby, stroje, přístroje a ostatní prostředky podnikání nestaly snadnou kořistí lupičů a přesně vymezit co chcete proti nim chránit.
2. Nezapomínat, že základem každého zabezpečení objektu jsou mechanické zábrany, jako jsou bezpečnostní dveře, bezpečnostní zámky, fólie, trezory, mříže, bezpečnostní schránky.
3. Zkušenosti ukazují, že kvalitní mechanický zábranný systém musí být doplněn elektrickou zabezpečovací signalizací, eventuálně CCT uzavřenými TV sledovacími a střežícími systémy k přesné dokumentaci pachatele na místě. Často jsou nezbytné i systémy kontroly přístupu a systémy pro elektronickou ochranu zboží, eventuálně i elektrické prvky požární ochrany.
4. Každá elektronická zabezpečovací signalizace neobstojí pouze se signalizací lokální (siréna, maják), ale je třeba signál vyvést na pult centralizované ochrany objektů a to buď policie ČR, obecní policie, ale zejména soukromých bezpečnostních služeb.
5. Systémy ochrany budujte v případě nedostatků financí postupně podle nejohroženějších míst. Začněte mechanickými zábrannými systémy přes EZS, ACCSS až po CCTV. Řada firem poskytuje splátkový systém nebo leasing.
6. Na komplexní systém nechte zpracovat kvalifikovaný projekt odborně způsobilou osobou a nechte si předložit nabídku od případného dodavatele.
7. Veškeré instalace vyžaduje od autorizovaných firem, jen z certifikovaných prostředků schválených odbornými pracovišti, které respektují pojišťovny (CI ČAP).
8. Při vyhodnocování nabídek berte v úvahu, že nejlevnější nemusí být nejlepší. Rozhodující je komplexnost nabídky, záruční a pozáruční servis. Nabídky konzultujte s pojišťovnou.

9. Neopomeňte se nechat řádně proškolit k obsluze instalačního bezpečnostního zařízení a překontrolujte své spolupracovníky, že obsluhu zařízení skutečně znají.
10. Při výstavbě nového objektu nebo zásadní rekonstrukce nechte zabezpečovací techniku jež zakomponovat do zpracování základního projektu. Zásadně tím ušetříte. Dbejte na to, aby dodavatel zabezpečovací techniky byl z důvodu diskrétnosti na závazných servisních služeb a jejich operativnosti Vaším přímým dodavatelem. [5]

9. Závěrečná doporučení

Po negativních zkušenostech s kriminalitou dnes velká část občanů postrádá pocit bezpečí. Statistika podílu druhů trestných činů v % na celkové zjištěné kriminalitě v roce 2003 jednoznačně ukazuje, že našim největším problémem je majetková kriminalita. [9]

Majetková kriminalita	70,8 %
Hospodářská kriminalita	8,8 %
Násilná kriminalita	6,3 %
Mravnostní kriminalita	0,5 %
Ostatní kriminalita	13,6 %

Závěr je jasný: občané, podniky, organizace a instituce musí věnovat větší pozornost zabezpečení svého obydlí, chránit si svůj majetek a zdraví a důsledněji dodržovat pravidla bezpečného chování.

Člověk může být tím nejdokonalejším bezpečnostním systémem.

Jedinou možnou ochranou proti jakémukoliv protiprávnímu jednání je **PREVENCE**.

SOUHRN

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. Úvodní část tvoří definici základních pojmů z oblasti prevence PKB. V analytické části jsem se věnoval postavení celkového systému i jednotlivých prvků v oblasti prevence kriminality a zaměřil jsem se na působnost podniků SBS v této oblasti. Závěrečnou část tvoří shrnutí celé problematiky a doporučení.

SUMMARY

This Baccalaureate work is divided to three parts. The First part consists of basic ideas definitions from areas of prevention PKB. The analytical part is focused on position of the total system and single elements in the area prevention criminality and locates to action companies SBS in this area. Final part forms summary whole of problems and recommendation.

PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

Odborné publikace:

- [1] Brabec, F. a kol., *Hlídací služby*. Eurounion. Praha 1995
- [2] Brabec, F. a kol., *Soukromé detektivní služby*. Eurounion. Praha 1995
- [3] Brabec, F. a kol., *Ochrana bezpečnosti podniku*. Eurounion. Praha 1995
- [4] Brabec, F. a kol., *Bezpečnost pro firmu, úřad, občana*. Public History. Praha 2001
- [5] Laucký V.: *Technologie komerční bezpečnosti I*, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně 2003
- [6] Laucký V.: *Technologie komerční bezpečnosti II*, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně 2004
- [7] Black, H. C. a kol., *Blackův právní slovník*. Victoria Publishing, a.s., Praha 1993
- [8] Večerka, K., Štěchová, M., Holas, J., Neumann, J. a kol., *Prevence kriminality v teorii a praxi*, IKSP. Praha 1996

Internetové stránky:

- [9] <http://www.mvcr.cz/>